

Hodnocení důkazů

Důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. slouží k námitkám, že v rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný. Chybějícím je některý výrok jako celek, pokud není obsažen v určitém rozhodnutí, přestože podle zákona ho měl soud pojmout do výrokové části, a to případně i z důvodu, že jeho vyslovení navrhovala některá ze stran. V rozhodnutí soudu druhého stupně je chybějícím typicky výrok o tom, jak bylo rozhodnuto o některém z více souběžně podaných opravných prostředků, o nichž rozhodoval soud druhého stupně v rozhodnutí napadeném dovoláním (např. chybějící výrok o zamítnutí nedůvodného odvolání jednoho z více odvolatelů, z nichž některému bylo vyhověno). Druhou alternativou je, že určitý výrok sice byl v napadeném rozhodnutí učiněn, ale není úplný. Neúplným je takový výrok napadeného rozhodnutí, který neobsahuje některou podstatnou náležitost stanovenou zákonem, např. je-li v případě výroku o vině uvedena právní kvalifikace skutku jenom zákonným pojmenováním trestného činu včetně příslušného zákonného ustanovení, ale není citována tzv. právní věta vyjadřující zákonné znaky trestného činu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 8 Tdo 989/2025-569 ze dne 26.11.2025)

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání obviněného D. M., proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. 4. 2025, sp. zn. 11 To 101/2025, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Benešově pod sp. zn. 2 T 136/2024, tak, že podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání obviněného D. M. odmítá.

Z odůvodnění:

I. Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu v Benešově ze dne 31. 1. 2025, sp. zn. 2 T 136/2024, byl obviněný D. M. uznán vinným přečinem podvodu podle § 209 odst. 1, 3 tr. zákoníku, kterého se dopustil tím, že s cílem získat bezplatně nemovitost poškozené J. P., zneužil vážné duševní poruchy, tzv. mentální retardace, kterou poškozená celoživotně trpí, v důsledku níž je mimo jiné i snadno ovlivnitelná a zneužitelná, po jejich seznámení s ní postupně navázal úzký vztah, opakovaně ji navštěvoval v jejím bydlišti, dělal jí společnost a poskytoval jí drobné služby (např. pomoc v domácnosti, dovezení nákupu apod.), čímž dosáhl toho, že mu poškozená důvěřovala, přičemž i jako osoba bez příslušného lékařského vzdělání si díky svému dlouholetému a blízkému vztahu s ní musel být z jejich projevů navenek vědom, že její schopnost rozhodovat o závažnějších majetkoprávních opatřeních, zejména chápat právní jednání týkající se prodeje vlastní nemovitosti spojené s institutem věcného břemene, je minimálně omezená a není schopna si plně uvědomit smysl, účel, obsah a následky uzavření předmětné kupní smlouvy, a v návaznosti na to ji přesvědčil o vhodnosti sjednání pojištění její nemovitosti, a dne 29. 1. 2018 ji pod záminkou podpisu domluvené pojistné smlouvy odvezl na Úřad Městyse XY, kde ji namísto pojistné smlouvy nechal podepsat kupní smlouvu a ověřit podpisy na kupní smlouvě, kde prodávajícím byla J. P. a kupujícím D. M., předmětem koupě byl pozemek parc. č. st. XY - pozemek o výměře 280 m², zastavěná plocha a nádvoří, čp. XY, objekt k bydlení zapsaný v katastru nemovitostí na listu vlastnictví č. XY pro katastrální území XY, obec XY, okres XY, za kupní cenu 90.000 Kč, dále poškozenou nechal podepsat i doklad o převzetí kupní ceny, ač jí ji nikdy nepředal, následně kupní smlouvu předložil s návrhem na vklad vlastnického práva na Katastrální

úřad pro Vysočinu, Katastrální pracoviště XY, kde byl zápis proveden dne 20. 3. 2018 s právními účinky zápisu k okamžiku 26. 2. 2018, čímž způsobil poškozené J. P. škodu ve výši 897.561 Kč.

2. Za tento přečin byl odsouzen podle § 209 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1, § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání čtyřiceti dvou měsíců, podle § 82 odst. 3 tr. zákoníku mu bylo uloženo, aby ve zkušební době podmíněného odsouzení podle svých sil odčinil následky trestného činu. Podle § 67 odst. 1, § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku mu byl uložen peněžitý trest v celkové výměře 75.000 Kč.

3. Krajský soud v Praze usnesením ze dne ze dne 24. 4. 2025, sp. zn. 11 To 101/2025, odvolání obviněného podané proti uvedenému rozsudku soudu prvního stupně jako nedůvodné podle § 256 tr. ř. zamítl.

II. Dovolání obviněného

4. Proti tomuto usnesení obviněný podal prostřednictvím obhájce podle § 265b odst. 1 písm. g), h), l) tr. ř. dovolání, jímž vytýkal, že nedostal příležitost na účinnou obhajobu, protože orgány činné v trestním řízení mu po celou dobu nevyhověly v požadavku na doplnění dokazování. Tzv. opomenuté důkazy spatřoval v odmítnutí provedení některých listinných důkazů a výslechů J. K., J. R., A. J., a pana J., kteří podle jejich vytěžení hovořili o tom, že si od nich poškozená půjčovala finanční prostředky a nadměrně pila. Uvedené osoby tedy měly objasnit chování poškozené a její mentální schopnosti, a měly se vyjádřit k její samostatnosti a schopnosti se o sebe postarat a činit běžné úkony. Soud prvního stupně neumožnil jeho obhájci klást svědkovi F. P. otázky k okolnostem uzavření kupní smlouvy na lesní pozemek, aby se objasnilo, že jednou ze stran této smlouvy byly osoby slabšího intelektu, než kterým trpí poškozená, a přesto od nich obec koupila lesní pozemek. Soud však jako důkaz uvedenou kupní smlouvu neprovedl, stejně jako prohlášení, ze kterého vyplývá, že se poškozená o skutečném vlastníkovi nemovitosti dozvěděla z jiných zdrojů, než uvádí ve svém výslechu (viz záznam Policie České republiky ze dne 22. 3. 2024, č. j. KRPS-314383-24/TČ-2022-010181). Uvedené důkazy měly prokázat, že poškozená jednala normálně, nadměrně požívala alkohol a půjčovala si peníze. Odvolacímu soudu vytkl neprovedení videonahrávky pořízené svědkyní S. K. dne 22. 4. 2025 a dvou dalších nahrávek vyvracejících, že poškozená bez brýlí nepřčetla písemný text, a že se plně orientuje v nakupování a v cenách zboží, a vytýkal i zpochybnění pravosti nahrávky.

5. Obviněný v dovolání namítal extrémní rozpor mezi skutkovým stavem a provedenými důkazy, protože z odůvodnění napadených rozhodnutí není zřejmé, jakými úvahami se soudy řídily při hodnocení důkazů, a vytýkal, že se nevypořádaly s jeho obhajobou. Chybně shledaly, že poškozené neuhradil smlouvenou nepřiměřeně nízkou kupní cenu, že zneužil její bezbrannosti, že se nechoval jako vlastník, a vadně posoudily moment, kdy se poškozená o prodeji nemovitosti dozvěděla, přestože obhajoba tyto skutečnosti vyvrátila, avšak odvolací soud k důkazům svědčícím ve prospěch obviněného nepřihlížel.

6. Soudy vadně posuzovaly obviněným tvrzené okolnosti, mimo jiné nehodnotily v jeho prospěch výpis z účtu svědkyně S. K., jejíž výpověď vadně posoudily, nedůvodně jeho obhajobě neuvěřily. Naopak vadně za věrohodnou považovaly výpověď poškozené, u níž nebraly do úvahy, že bylo vyvráceno, že smlouvu nečetla, protože neměla brýle, neboť je prakticky nenosí, ovládá bez nich mobilní telefon, dívá se na televizi a čte účtenky z obchodu nebo noviny.

7. Obviněný označil závěry obou soudů nesprávnými i proto, že smlouvu poškozené nepodstrčil, protože o pojištění domu hovořila se značným časovým odstupem a nebyla schopna vysvětlit, proč vůbec chtěla dům pojistit. Pokud soudy vychází z úředního záznamu o podání vysvětlení, jde o

nepřípustný důkaz, neboť k jeho provedení nedaly strany řízení souhlas ve smyslu § 211 odst. 6 tr. ř. U hlavního líčení poškozená neřekla, že jí byla pojistná smlouva podstrčena. Znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, MUDr. Jana Kryzánková a svědkyně P. B. získaly informace o podstrčení pojistné smlouvy zprostředkovaně od poškozené, která mohla lhát, což však soud nebral do úvahy.

8. Výtky směřovaly i proti závěru o zneužití její bezbrannosti poškozené, která svou diagnózu před obviněným tajila a jako laik nemohl vědět a poznat, že je mentálně retardovaná do té míry, že není schopna činit úkony související s převodem nemovitosti. Svěprávnost poškozené nebyla v době spáchání posuzované trestné činnosti omezena a soudy nekriticky převzaly závěr znalkyně MUDr. Jany Kryzánkové, že její mentální omezení lze poznat při běžném kontaktu. Vytýkal, že její posudek byl vyhotoven až na přelomu roku 2023 a 2024, nikoli k okamžiku spáchání skutku, a že soud nehodnotil, zda a v jaké míře měla na psychický stav poškozené vliv konzumace alkoholu. Poukázal na sdělení znalce Ing. Ladislava Touly, který popsal, že když prováděl místní šetření, poškozená se chovala normálně, bavila se s ním o domě a podala mu informace o napětí a zásuvkách v domě.

9. Výpověď svědkyně P. B. obviněný označil za nevěrohodnou, neboť má zájem na výsledku řízení a před svým výsledkem četla obžalobu, kterou jí poskytla zmocněnkyně poškozené, měla tudíž možnost přizpůsobit svou výpověď skutkovým zjištěním obžaloby a vypovídat účelově, aby pomohla své příbuzné. Jako nevěrohodnou hodnotí i výpověď svědka J. H. o tom, že nevěděl o změně vlastnického práva k předmětné nemovitosti, a že si poškozená nepůjčovala peníze. Výpověď P. K. z přípravného řízení ze dne 12. 7. 2023 (při hlavním líčení si pro vysoký věk na tuto skutečnost již nepamatoval) svědčila o tom, že poškozená o převodu nemovitosti věděla, protože při jejím oceňování byla přítomna.

10. Obviněný poukázal i na vadnost postupu v přípravném řízení, když opatření o přihrání znalkyně MUDr. Jany Kryzánkové nebylo obhajobě doručeno, tuto vadu namítal již v návrhu na zastavení trestního stíhání, ač mu to bránilo ve vznesení námítky proti osobě znalce a formulaci položených otázek. Výhrady obviněného směřovaly i proti závěru soudů o kupní ceně, protože znalecké posudky se na její výši neshodly, ceny se pohybovaly od částky 46.000 Kč až po 1.300.000 Kč plynoucí z odborného vyjádření realitní kanceláře. Znalec Ing. Ladislav Toula částku vyčíslil na 350.000 Kč v roce 2024 a v roce 2018 na 200.000 Kč s tím, že tuto cenu proto, že poškozená může dům stále užívat, vyčíslil na 89.000 Kč. Právě zřízení věcného břemene osobního užívání poškozené má významný vliv na kupní cenu, což však soudy dostatečně nezohlednily.

11. Odvolací soud nesprávně shledal, že obviněný nevystupoval jako vlastník a že se o nemovitost nestaral, protože chtěl poškozenou pro zchátralost z domu vypudit, což nebylo prokázáno, neboť rekonstruoval komín a spalinové cesty, překládal tašky na střeše a prováděl úpravu verandy. Navíc z nemovitosti vyháněl J. H. s tím, že ji vlastní, a tedy tuto skutečnost přiznal v rámci řešení věci Okresního oddělení Policie České republiky Pacov, sp. zn. KRJP-94702/PŘ-2018-161716, a poškozená byla tomuto jeho sdělení přítomna, což je doloženo i výpovědí svědkyně S. K. a J. H. Za situace, kdy nebyla přítomnost poškozené na místě vyloučena, měly soudy vycházet ze zásady in dubio pro reo. Soudu prvního stupně vytkl, že při hodnocení důkazů postupoval jednostranně a selektivně ve prospěch poškozené a že s náležitou pečlivostí nehodnotil obhajobu obviněného.

12. Nedostatky jsou podle obviněného i v právní kvalifikaci, neboť závěr o naplnění skutkové podstaty přečinu podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku ze skutkových zjištění soudů jednoznačně a bez důvodných pochybností nevyplývá. Brojil proti závěru o naplnění subjektivní stránky, protože v jeho jednání absentoval úmysl poškozenou podvést a ani nebyl srozměšen s tím, že ji svým jednáním uvede v omyl a poškodí. Jeho záměrem bylo zřízení věcného břemene a snížení kupní ceny nemovitosti, jejíž hodnotu soudy vadně určily, protože způsobená škoda nemůže činit plnou hodnotu nemovitosti stanovenou soudem, ale bylo třeba odečítat na ní zřízené věcné břemeno,

jak usuzoval i znalec Ing. Ladislav Toula. Neakceptoval argumentaci odvolacího soudu, že není relevantního důvodu od výše škody hodnotu věcného břemene odečítat, neboť to neodpovídá obvyklým postupům při stanovení výše škody nemovitosti zatížené věcným břemenem.

13. Podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. obviněný vytýkal neúplnost výroku rozsudku soudu prvního stupně spatřovanou v obecnosti uložené povinnosti podle § 82 odst. 3 tr. zákoníku, která byla formulována tak, aby v rámci zkušební doby podle svých sil odčinil následky trestného činu, což je výrok neúplný a nesrozumitelný, neboť není zřejmé, jaká konkrétní povinnost je mu vlastně rozsudkem ukládána. Poukázal na to, že se nyní vede proti němu řízení na vyklizení nemovitosti iniciované poškozenou, a zmínil, že pokud by nemovitost podvodně vylákal, jak soudy uzavřely, byla by kupní smlouva absolutně neplatná ex lege s právními účinky ex tunc, tedy od počátku, což by svědčilo o tom, že není vlastníkem nemovitosti a neměl by s předmětnou nemovitostí disponovat, a tedy mu není jasné, jaké kroky k odčinění následků by měl učinit. Z tohoto důvodu uvedený výrok označil i za nepřezkoumatelný.

14. S ohledem na výše uvedené navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. 4. 2025, sp. zn. 11 To 101/2025, jakož i další rozhodnutí na něj obsahově navazující, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Současně požádal o odklad vykonatelnosti napadeného rozsudku, neboť je podle něj dán důvodný předpoklad, že dovolání bude s ohledem na dovolací argumentaci a obsah napadeného rozhodnutí úspěšné. Dodal, že výkon některých rozhodnutí, zejména výkon podmíněného a peněžitého trestu, by mohl mít pro něj nepříznivé důsledky, a v případě zpětného převodu pozemku bude moci poškozená se sporným pozemkem disponovat.

III. Vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství

15. Státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství (§ 265h odst. 2 tr. ř.) se neztotožnil s tím, že by se soudy nevypořádaly s jednotlivými důkazy a nezávažily dostatečně všechny rozhodné skutečnosti nezbytné pro závěr o vině obviněného. Soudy dodržely všechna pravidla řádného zhodnocení a posouzení každého důkazu jednotlivě i v jejich souhrnu a respektovaly zásady plynoucí z § 2 odst. 6 tr. ř., a že své hodnotící úvahy jasně, srozumitelně a logicky vysvětlily.

16. Pokud jde o důkazy, které podle obviněného nebyly provedeny, a v nichž shledává tzv. opomenuté důkazy, jejich případné provedení by pouze zvětšilo jednu ze skupin důkazů charakterizovaných protichůdným vylíčením skutkového stavu, přičemž by nepřispělo k jeho dalšímu vyjasnění. Odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů považoval za přesvědčivá, neboť zejména odvolací soud přiléhavě rozvedl skutečnosti rozhodné pro závěr o vině a zamítnutí návrhů obviněného na doplnění dokazování doplnil potřebnou argumentací. Realizované dokazování označil za úplné a řádně provedené, a tudíž neshledal důvod pro výhradu obviněného o porušení pravidla in dubio pro reo, které lze uplatnit jen, když jsou pochybnosti o skutkových otázkách, což v této věci nenastalo.

17. Nedůvodnou státní zástupce shledal i námitku o nesprávně stanovené výši způsobené škody nemovitosti zatížené věcným břemenem uplatněnou podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., protože majetková škoda jako zákonem předpokládaný následek trestného činu podvodu je v typově shodných případech v zásadě vždy představovaná celou hodnotou vylákané nemovitosti, která byla ve vlastnictví poškozeného dotčeného některou z forem podvodného jednání obviněného jako součástí objektivní stránky základní skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2012, sp. zn. 5 Tdo 22/2012 a další).

18. Obviněnému přisvědčil v závěru o stručném vymezení povinnosti podle § 82 odst. 3 tr. zákoníku

formulované ve výroku tak, že má v rámci zkušební doby podle svých sil odčinit následky trestného činu, a odůvodněné tak, že obviněný má uskutečnit všechny potřebné kroky k tomu, aby poškozené byl její majetek vrácen zpět. Nepovažoval za nutné, aby byl tento výrok rušen, protože se shodl s odvolacím soudem, jenž tento formální nedostatek také shledal, upřesnil ho s tím, že byl ponechán prostor pro iniciativu obviněného, a navíc nemohl porušit zákonné limity zásady zákazu reformace in peius.

19. Státní zástupce k námitce obviněného o neplatnosti smlouvy o převodu nemovitosti uvedl, že pokud je smlouva relativně neplatná (§ 580 odst. 1 obč. zákoníku), této neplatnosti by se musela poškozená dovolat. Relativní neplatnost právního jednání nenastává ex lege, a to dokonce ani právní mocí odsuzujícího trestního rozsudku (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2024, sp. zn. 24 Cdo 2099/2024). Obviněný byl povinností uloženou ve smyslu § 82 odst. 3 tr. zákoníku zavázán důvodně. I když je formulace uvedené povinnosti v posuzované věci na hranici akceptovatelnosti, tento pouze formální nedostatek nedosahuje intenzity dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v jeho druhé alternativě. Podle vymezené povinnosti lze shledávat více možných aktivit obviněného směřujících k odstranění nežádoucích následků trestného činu, především by však měl učinit kroky, které by směřovaly u předmětné nemovitosti k navrácení faktického právního a administrativního stavu před spácháním trestného činu, zejména by měl u věcně a místně příslušného územního pracoviště katastrálního úřadu provést změnu zápisu v katastru nemovitostí způsobem, který by tento (původní) právní stav respektoval.

20. Protože podané dovolání je opakováním obhajoby obviněného uplatněné v předchozích stádiích trestního řízení a oba soudy se s ní správně vypořádaly, jde o dovolání zjevně neopodstatněné, a proto navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl. Vyslovil přitom souhlas s rozhodnutím o dovolání v neveřejném zasedání za podmínek § 265r odst. 1 tr. ř.

IV. Replika obviněného

21. Obviněný, jemuž bylo toto vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství zasláno, se s ním neztotožnil, neboť podle něj státní zástupce interpretuje nesprávná skutková zjištění nižších soudů a dále bagatelizuje zásadní procesní vady, které měly vliv na odsuzující rozsudek. Závěr, že poškozená byla v takovém psychickém stavu, který jí nedovoloval chápat smysl prováděných právních úkonů, vychází pouze ze znaleckého posudku vypracovaného 5 až 6 let od spáchání skutku, když neměnnost stavu nebyla prokázána a jde o pouhou domněnku. Státní zástupce ignoroval zřízení věcného břemene osobního dožití poškozené v předmětné nemovitosti, ve shodě se soudy projevil nekritickou důvěrou ve znalecký posudek bez ohledu na zjištěný skutkový stav, a vůbec se nezabýval zaviněním, v němž obviněný jednal. Ve vyjádření nezohlednil, že poškozená v době spáchání skutku žila standardním životem, činila běžné úkony normálního člověka a takto taky navenek působila.

V. Přípustnost dovolání a obecné zásady pro jeho uplatnění

22. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

23. Dovolání jako mimořádný opravný prostředek s přesně zákonem stanovenými formálními podmínkami, za nichž ho lze uplatnit (§ 265a odst. 1 tr. ř.), je možné podat jen na základě důvodů zákonem vymezených v § 265b odst. 1 a) až m), odst. 2 tr. ř., přičemž Nejvyšší soud je těmito důvody a jejich odůvodněním v rámci své přezkumné rozhodovací činnosti vázán (§ 265f odst. 1 tr. ř.). Každý označený důvod musí být skutečně obsahově tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem spatřovány v přezkoumávaném rozhodnutí. Pro naplnění deklarovaných dovolacích důvodů tudíž nepostačuje pouhý formální poukaz na příslušné ustanovení (srov. přiměřeně usnesení

Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. II. ÚS 279/03), ale je třeba uvést konkrétní výhrady, které označený dovolací důvod vyjadřují, protože dovolání lze podat pouze z důvodů konkrétně vyjmenovaných v § 265b tr. ř. Jejich vymezení v tomto ustanovení je taxativní, přičemž některé z těchto důvodů jsou určeny k nápravě vad napadeného rozhodnutí, jiné k odstranění vad řízení, které tomuto rozhodnutí předcházelo, popřípadě obou těchto druhů vad. Proto Nejvyšší soud nejprve posuzuje, zda argumenty obviněného dopadají na jím označené dovolací důvody, neboť pouze tehdy může po věcné stránce dovolání přezkoumat. Jen faktická existence některého z důvodů uvedených v § 265b odst. 1, 2 tr. ř. je totiž zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem (§ 265i odst. 3 tr. ř.). Pro rozsah přezkumné povinnosti v dovolacím řízení Nejvyšší soud při vázanosti uplatněnými důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) není povolán k revizi napadeného rozhodnutí z vlastní iniciativy (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 8. 2006, sp. zn. 8 Tdo 849/2006).

24. Tyto zásady je možné prolomit jen tehdy, když nebyly dodrženy zásadní požadavky spravedlivého procesu (srov. čl. 6 Úmluvy a čl. 36 a 38 Listiny), neboť rozhodování o mimořádném opravném prostředku se nemůže ocitnout mimo rámec ochrany základních práv jednotlivce a tato ústavně garantovaná práva musí být respektována (a chráněna) též v řízení o všech opravných prostředcích (k tomu viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2004, sp. zn. I. ÚS 125/04, ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 55/04, ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04, stanovisko pléna ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14.

VI. Důvodnost dovolání

25. Obviněný dovolání podal podle § 265b odst. 1 písm. g), h), l) tr. ř.

a) k důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

26. Jestliže obviněný námitky dovolání opřel o důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., je tak možné učinit, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Tento důvod je dán třemi alternativami procesních vad a vždy je třeba, aby v jejich důsledku byla vytýkána skutková zjištění, která mají určující význam pro naplnění znaků trestného činu, jenž je na nich založen. V první alternativě se musí jednat o zjevný, tedy zásadní nebo podstatný, nikoliv jen bezvýznamný rozpor s obsahem provedených důkazů. V druhé alternativě musejí být výhrady založeny na tom, že důkazy, o které se soudy opřely, jsou nepoužitelné, tzn. že trpí takovými procesními vadami, které fakticky způsobují, že soudy o ně své rozhodnutí neměly opírat. Třetí alternativa dopadá na situace obdobné tzv. opomenutým důkazům s tím, že zde jde zásadně o nedůvodnost neprovedení navržených důkazů, rozhodné však je, že musí jít o podstatný důkaz, tedy nikoliv jakýkoliv bez ohledu na jeho význam, ale takový, který má rozhodný (podstatný) dopad na dokazování. Přitom postačí, když je naplněna alespoň jedna z těchto tří alternativ. Prostřednictvím tohoto důvodu nelze napadat jakoukoliv skutkovou okolnost, s níž se obviněný neztotožnil, ale jen takovou, která je rozhodná pro naplnění některého ze znaků skutkové podstaty posuzovaného trestného činu. Uvedenou podmínku proto nemůže splnit tvrzení existence vad týkajících se skutkových zjištění jiných, byť také významných pro rozhodnutí ve věci, která pro naplnění znaků trestného činu určující nejsou (srov. rozhodnutí č. [19/2023](#) Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2022, sp. zn. 8 Tdo 1377/2021, ze dne 9. 2. 2022, sp. zn. 8 Tdo 32/2022, aj.).

27. Nejvyšší soud podle obsahu dovolání shledal, že obviněný pod tento důvod podřadil výhrady, jimiž zásadně vytýkal neprovedení výslechů navrhovaných svědků, kteří měli doložit, že poškozená nebyla natolik duševně nezpůsobilá, jak soudy zjistily, a též existenci extrémního rozporu skutkových zjištění s obsahem provedených důkazů spatřované v závěru, že věděl o handicapu poškozené, a že šlo o bezúplatný převod nemovitosti. Tyto výhrady odpovídají po formální stránce podmínkám § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v jeho první a třetí variantě, a proto Nejvyšší soud posuzoval s ohledem na obsah přezkoumávaných rozhodnutí a spisového materiálu, zda jsou opodstatněné.

28. Při posuzování důvodnosti obviněným uvedených výhrad připomíná, že se týkají obsahu a rozsahu dokazování, které provádí soud prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat nebo korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, odst. 7 tr. ř.). Úkolem Nejvyššího soudu v dovolacím řízení není hodnotit či přehodnocovat důkazy provedené těmito soudy nižších stupňů, ale je jeho povinností zabývat se pouze správností jejich postupů při dokazování a hodnocení důkazů z hledisek a principů stanovených v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. (srov. též nálezy Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. III. ÚS 166/95, i usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 1. 2004, sp. zn. III. ÚS 376/03). Proto posuzuje, zda proces a jeho výsledky odpovídají zákonem stanoveným principům, zejména zda nenesou znaky jednostrannosti, tendenčnosti či libovůle.

29. Podle obsahu přezkoumávaných rozhodnutí v posuzované věci je zjevné, že se soudy i v předchozích fázích trestního řízení věnovaly objasnění všech skutečností, na které obviněný poukazoval. Podle obsahu rozsudku je zřejmé, že se soud prvního stupně zabýval obhajobou obviněného a s jeho námitkami se vypořádal (viz body 2. a 29. až 32.) a v bodě 35. vysvětlil, proč jim neuvěřil, mimo jiné i v reakci na tvrzení uváděná poškozenou (srov. bod 4. rozsudku). Provedl důkazy rozhodné pro závěry o poměrech poškozené (viz výpovědi svědků P. B., S. K., J. H., F. P. v bodech 5. až 8. a listinné důkazy v bodech 13. až 26. rozsudku). Zkoumal hodnotu nemovitosti, pro níž se opíral o závěry znalce Ladislava Toula (viz bod 10., 34. rozsudku). Pro závěr o psychickém a intelektuálním stavu poškozené vycházel ze znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, MUDr. Jany Kryzánkové (viz bod 11.) a své poznatky čerpal i z dalších důkazů. Hodnocení všech provedených důkazů popsal v bodě 39. odůvodnění rozsudku. Posoudí-li se způsob, jakým se soud vyhodnocením všech rozhodných skutečností, které se týkaly jak poměrů poškozené, tak i chování obviněného, včetně dalších zjištění majících význam pro závěr o okolnostech, za kterých k podpisu kupní smlouvy na nemovitost poškozené došlo, nelze v něm zjistit nedostatky, na které obviněný v detailech v dovolání poukazoval. Z celého obsahu rozsudku soudu prvního stupně v kontextu se spisovým materiálem plyne, že se nezpronevěřil svým povinnostem a důsledně objasňoval podstatné rozhodné skutečnosti významné pro závěr o vině obviněného.

30. Nelze se proto ztotožnit s tím, že by se soudy nezabývaly dušením stavem poškozené nebo jejími schopnostmi číst bez brýlí nebo používat mobilní telefon. Soudy tyto okolnosti nezpochybily, protože v daném smyslu posoudily i způsob života poškozené a to, že v obecné rovině byla schopna takové úkony činit, tedy uměla psát a zvládala rovněž jednoduchou manipulaci s telefonem. Podle závěrů soudů totiž tyto dovednosti, resp. jejich limity, nebyly jediným důvodem podvodného jednání obviněného, když tím byla, jak po skutkové stránce shledaly a ve skutkovém zjištění výroku o vině rozsudku i soud prvního stupně popsal, existence „...vážné duševní poruchy, tzv. mentální retardace, kterou poškozená celoživotně trpí a v důsledku níž je snadno ovlivnitelná a zneužitelná...“ (srov. též bod 30. rozsudku soudu prvního stupně). Soud rovněž postupem plně odpovídajícím pravidlům stanoveným v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. zjistil, že obviněný zneužil její důvěřivosti, protože „...po jejich seznámení s ní postupně navázal úzký vztah, opakovaně ji navštěvoval v jejím bydlišti, dělal jí společnost a poskytoval jí drobné služby (např. pomoc v domácnosti, dovezení nákupu apod.), čímž dosáhl toho, že mu důvěřovala...“. Je tedy zjevné, že uvedené schopnosti poškozené, které obviněný považoval za rozhodné, v souvislosti se všemi ostatními zjištěními k její osobě, nejsou pro závěr o

jeho vině významné, protože jde o běžné praktické schopnosti nikoliv kognitivní způsobilost vnímat relevantně složitost obchodněprávních úkonů a důsledků z nich plynoucích.

31. Nutné je zdůraznit, že pokud obviněný obsahem dovolání zpochybňoval skutečnosti uváděné poškozenou, z výsledků provedeního dokazování plyne, že se soudy její věrohodností zabývaly a zkoumaly skutečnosti, které sdělovala, posuzovaly je v souvislosti se zjištěními vycházejícími z jiných provedených důkazů a po vzájemném zhodnocení dospěly k závěru, že nic o tom, že by si popisované skutečnosti vymýšlela nebo neuváděla po pravdě, z provedeního dokazování dovodit nelze. Naopak obhajoba obviněného s výsledky dokazování nekoresponduje a nebyla jimi podpořena. V daném kontextu není opodstatněná ani námitka obviněného, že poškozená chtěla uzavřít pojistnou smlouvu, protože s touto skutečností se soud prvního stupně vypořádal v bodě 29. rozsudku, kde vysvětlil, že se pro své závěry opíral o výpověď poškozené v hlavním líčení (nikoliv o její sdělení z přípravného řízení). Soud též zdůraznil, že vzal za prokázané, že poškozená podepsala kupní smlouvu v přesvědčení nabytém z chování obviněného, že podepisuje pojistnou smlouvu, což opíral mimo jiné o výpovědi poškozené i o konstatování svědkyně P. B. a znalkyně MUDr. Jany Kryzánkové zpracovávající znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, která podrobně rozvedla podstatu duševní poruchy (mentální retardace) poškozené. Z obsahu tohoto posudku a závěrů soudů z něj učiněných lze k námitkám obviněného zmínit, že i kdyby poškozená kupní smlouvu přečetla, jejímu obsahu by z důvodu svého zdravotního stavu neporozuměla, protože její matematické schopnosti jsou velmi omezené, nebyla by tudíž schopna adekvátně posoudit obsah právního úkonu týkajícího se koupě nemovitosti ani zvážit důsledky takového jednání (srov. body 11. až 12. rozsudku a bod 7. usnesení). Jestliže soudy své závěry o duševním stavu poškozené a jejích schopnostech vnímat povahu jednání obviněného a jeho důsledky opíraly o závěry znalkyně z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, MUDr. Jany Kryzánkové, nelze ani v tomto postupu spatřovat obviněným namítané nedostatky, protože soudy i tento znalecký posudek hodnotily jako každý jiný důkaz v souladu s § 2 odst. 6 tr. ř. a v kontextu dalších ve věci provedených důkazů (srov. např. bod 29. a 33. rozsudku soudu prvního stupně). Nedošlo tudíž k nekritickému převzetí jeho závěrů, jak namítal obviněný (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2001, sp. zn. III. ÚS 77/2001).

32. Předmětem skutkových námitek obviněného byly rovněž okolnosti týkající se možnosti poškozené dozvědět se následně o uskutečněném převodu nemovitosti, k nimž je třeba zdůraznit, že pro závěr o vině obviněného nebylo směrodatné, kdy se poškozená dozvěděla o tom, že byla podvedena a že její nemovitost byla na základě jí podepsané kupní smlouvy převedena na obviněného, jenž se stal jejím vlastníkem bez jejího skutečného projevu vůle. Takové skutečnosti se totiž odvíjely až po spáchání trestného činu podvodu, tedy v době, když již byl dokonán, a proto ani jejich prokazování nebylo jakkoli důležité. Zásadně však dosvědčují, že obviněný svůj čin před poškozenou tajil, což svědčí o záludnosti jeho chování. Nejvyšší soud i přes tento závěr poznamenává, že soudy se i s touto námitkou, již obviněný uplatňoval i v předchozích stádiích řízení, vypořádaly a dokazování k ní prováděly (viz body 27. a 37 rozsudku).

33. Nejvyšší soud se neztotožnil ani s tvrzením obviněného o existenci extrémních rozporů mezi skutkovými zjištěními a provedenými důkazy, protože žádný takový rozpor z výsledků dokazování neplyne, jak je patrné z obsahu celého rozsudku soudu prvního stupně v návaznosti na odůvodnění přezkoumávaného usnesení, podle nichž se oba soudy s těmito výhradami vypořádaly a reagovaly na ně v rámci konkrétně vznášených námitek. Pokud obviněný takovou extrémní nesrovnalost shledával z okolností, za kterých měla být realizována kupní cena podvodně převedené nemovitosti, tvrzením o tom, že poškozené předal částku 90.000 Kč, soudy objasňovaly. Všechny podstatné skutečnosti prověřovaly a vypořádaly se i s tím, že shledaly, že přítelkyně obviněného S. K. v lednu 2018 dvakrát ze svého účtu vybrala částku 40.000 Kč. Uvedené zjištění však vyložily v souladu s ostatními důkazy a je opodstatněným závěr, že tento poznatek nebyl prokázán ničím jiným než její výpovědí a výpovědí obviněného, z nich však neplyne že by tyto peníze obviněnému předala, a že by je on následně

odevzdal poškozené. Nic nebrání důvodnosti závěru soudů, jestliže těmto tvrzením v kontextu ostatních důkazů neuvěřily (viz bod 35. rozsudku).

34. Obdobně nedůvodnou výhradou bylo tvrzení obviněného, že soudy neprokázaly, že zneužil bezbrannosti poškozené jako retardované osoby, protože ze závěrů shora rozvedených plyne, že se soud prvního stupně touto skutečností pečlivě zabýval a po celé řízení ji objasňoval (viz mimo jiné bod 32. rozsudku) a věnoval se jí i odvolací soud (srov. body 6. a 7 usnesení odvolacího soudu). Žádný, natož extrémní, rozpor není ani v objasňování hodnoty nemovitosti, protože i této skutečnosti soudy věnovaly potřebnou pozornost, jak se podává z bodů 9. a 10. rozsudku, kde se soud zabýval obsahem znaleckých posudků na nemovitost z oboru ekonomika, ceny a odhady nemovitostí, a ke svým závěrům podstatné úvahy rozvedl v bodě 34. rozsudku, přičemž z nich neplynou ani žádné nelogické nebo zavádějící tendence a nejsou v nich patrné známky libovůle.

35. Nejvyšší soud podle těchto závěrů shledal, že obviněným uplatněné námitky nemají podklad ve výsledcích provedeného dokazování, v němž nezjistil žádné z vytýkaných vad, a to ani pokud jde o způsob, jímž se odvolací soud vypořádal s výhradami obviněného. Pro úplnost lze ve stručnosti odkázat na body 5. až 8. jeho usnesení, kde shrnul úvahy o správnosti postupu soudu prvního stupně, jakož i to, že v řízení neshledal procesní vady, které by měly za následek nedostatečné objasnění věci. Lze konstatovat, že dostal své povinnosti vypořádat se s námitkami odvolatele, neignoroval ani jeho výhrady vůči důkazům, na něž reagoval (viz např. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 24. 3. 1998, sp. zn. II. ÚS 122/96, a ze dne 19. 3. 2009, sp. zn. III. ÚS 1104/08). Je přípustné, aby odvolací soud odkázal na závěry odůvodnění soudu nižšího stupně [srov. a contrario usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. II. ÚS 2947/08, a kromě shora uvedené judikatury i rozsudek Evropského soudu pro lidská práva (dále jako „ESLP“) ve věci Helle proti Finsku ze dne 19. 12. 1997, stížnost č. 20772/92, body 59., 60.].

36. Z uvedeného je zjevné, že soudy braly do úvahy všechny skutečnosti, které byly rozhodné pro dostatečné uvážení všech rozhodných okolností, rovněž pečlivě porovnávaly tvrzení podávaná o průběhu skutku obviněným i poškozenou. Přezkoumávaná rozhodnutí splňují požadavky pro objektivní posouzení provedených důkazů jednotlivě i ve vzájemných souvislostech a ústí do skutkových a právních závěrů, které jsou sice odlišné od požadavků obviněného, leč jsou z obsahu provedených důkazů odvoditelné postupy nepřičítícími se zásadám logiky a požadavku pečlivého uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 1. 2021, sp. zn. IV. ÚS 2243/20). Je dostatek podkladů pro závěr, že soudy splnily povinnost podle § 2 odst. 6 tr. ř. a hodnotily věrohodnost a pravdivost každého důkazu jak jednotlivě, tak v souhrnu s ostatními důkazy, a to vždy ve vztahu ke konkrétní skutečnosti. Svě úvahy a závěry, které podle výsledků provedeného dokazování učinily, v souladu s pravidly stanovenými v § 125 odst. 1 a § 134 odst. 2 tr. ř. dostatečně srozumitelně a logicky vysvětlily.

37. Při závěru o správnosti provedeného dokazování v návaznosti na neporušení zásad o řádném zjištění skutkového stavu Nejvyšší soud neshledal opodstatněnými ani výhrady o nedůvodném neprovedení některých listinných důkazů a výsledků J. K., J. R., A. J., a pana J., či videonahrávek svědkyně K., s nimiž se soudy vypořádaly (viz bod 6. usnesení a bod 40. rozsudku), když vysvětlily důvody, pro které návrhům na doplnění dokazování nevyhověly a doložily, proč jsou tyto požadavky nadbytečné. K tomu Nejvyšší soud podotýká, že uvedený postup nesvědčí ani o tom, že by šlo o tzv. opomenutý důkaz, jenž spočívá v tom, že ve vlastních rozhodovacích důvodech o návrzích na provedení důkazů ve vztahu k jejich zamítnutí nebyla zmínka buď žádná, či toliko okrajová a obecná, neodpovídající povaze a závažnosti věci (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2006, sp. zn. II. ÚS 262/04, ze dne 8. 12. 2009, sp. zn. I. ÚS 118/09, či ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. III. ÚS 3320/09, a další). Zásada volného hodnocení důkazů neznamená, že by soud ve svém rozhodování (v úvahách nad ním) měl na výběr, které z provedených důkazů vyhodnotí a které nikoli, nebo o které z provedených důkazů své skutkové závěry (zjištění) opře a které opomene.

38. V posuzované věci byla důvodem odmítnutí nadbytečnost důkazu, tj. argument, podle něhož určité tvrzení, k jehož ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhován, bylo již v dosavadním řízení bez důvodných pochybností (s praktickou jistotou) ověřeno nebo vyvráceno. Jestliže soud v této věci vyložil důvody, pro které návrhu obviněného nevyhověl, a jeho argumenty odrážejí stav provedeného dokazování a zajištění dané problematiky jinými důkazy, nezatížil své rozhodnutí vadami spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů a postupoval v souladu se zásadami vyjádřenými v hlavě páté, především čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2 Listiny (srov. přiměřeně nález Ústavního soudu ze dne 8. 12. 2009, sp. zn. I. ÚS 118/09, aj.). Není procesní povinností soudů vyhovět každému důkaznímu návrhu, který účastník řízení navrhne, je totiž regulérní navržený důkaz neprovést, jestliže skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je navrhován, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení, není-li navržený důkaz způsobilý ani ověřit ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, anebo je odůvodněně nadbytečný, jelikož skutečnost, k níž má být proveden, byla již v dosavadním řízení bez důvodných pochybností ověřena nebo vyvrácena jinak, přičemž rozsah dokazování je z jiných důkazních pramenů dostatečný pro to, aby bylo možno náležitě zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí soudu (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 7. 2009, sp. zn. I. ÚS 972/09).

39. Při těchto závěrech je třeba poznamenat nedůvodnost závěru obviněného o porušení pravidla in dubio pro reo, jež vázal na to, že soud při prováděném dokazování postupoval jednostranně a selektivně, neboť toto tvrzení nemá ve výsledcích provedeného dokazování podklad. Naopak jeho výsledky svědčí o řádném objasnění viny obviněného, což je situace, v níž uvedené pravidlo nemá místo. Zásadu presumpce nevinny a z ní pramenící princip in dubio pro reo nelze zásadně vykládat tak, že by jakékoli nejasnosti ohledně skutkového děje musely vždy nutně vést ke zproštění obžaloby. Uplatnění zásady presumpce nevinny je na místě až tehdy, dospěje-li soud po vyhodnocení všech v úvahu přicházejících důkazů k závěru, že není možné se jednoznačně přiklonit k žádné ze skupiny odporujících si verzí (srov. nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2002, sp. zn. IV. ÚS 154/02). Není porušením zásady presumpce nevinny, jestliže obecný soud srozumitelným a logickým způsobem vysvětlí, proč např. výpovědi svědka či obviněného uvěřil či nikoli (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 7. 2012, sp. zn. III. ÚS 1806/09).

40. S ohledem na uvedené Nejvyšší soud k důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. neshledal námitky obviněného důvodnými, protože vytykané rozpory ve skutkových zjištěních ani vadu tzv. opomenutých důkazů v řízení předcházejícím vydání přezkoumávaných rozhodnutí z výše uvedených důvodů nezjistil.

b) k námitkám podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

41. Námitky obviněného směřovaly s odkazem na důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. i proti nesprávnostem v právním posouzení, jež obviněný podle obsahu dovolání shledával v absenci subjektivní stránky a vadném posouzení výše způsobené škody, k čemuž Nejvyšší soud připomíná, že o uvedený důvod lze dovolání opřít, když rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Tento důvod je určen k přezkoumání správnosti použité právní kvalifikace nebo jiné vady spočívající v porušení hmotněprávních norem. Posouzení podle uvedeného důvodu spočívá na tom, zda z hlediska hmotněprávních podmínek trestnosti stanovených v obecné a zvláštní části trestního zákoníku jde o trestný čin. Z toho vyplývá, že důvodem dovolání ve smyslu tohoto ustanovení nemůže být samotné nesprávné skutkové zjištění, a to přesto, že právní posouzení (kvalifikace) skutku i jiné hmotněprávní posouzení vždy navazují na skutková zjištění vyjádřená především ve skutkové větě výroku o vině napadeného rozsudku a blíže rozvedená v jeho odůvodnění. V rámci dovolání podaného z tohoto důvodu je možné na skutkový stav poukázat pouze z hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva.

42. Pro posouzení správnosti právních závěrů je v řízení o dovolání ve smyslu uvedeného dovolacího důvodu zásadně rozhodný skutkový stav zjištěný soudy prvního, příp. druhého stupně (srov. nález Ústavního soudu ze dne 8. 7. 2003, sp. zn. IV. ÚS 564/02, či usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. III. ÚS 282/03, aj.), a proto Nejvyšší soud i v této trestní věci výhrady obviněného proti vadnosti právního posouzení mohl zkoumat jen podle toho, jak soud prvního stupně zjistil skutkový stav věci popsany ve výroku jeho rozsudku.

43. K námitkám obviněného, které směřují proti závěru o spáchání přečinu podvodu podle § 209 odst. 1, 3 tr. zákoníku Nejvyšší soud nejprve uvádí, že se s výhradami obviněného uplatněnými v dovolání neztotožnil a dospěl k závěru, že v popisu skutku uvedené okolnosti ve spojení s odpovídajícími pasážemi odůvodnění napadených rozhodnutí dávají potřebný podklad pro závěr o naplnění znaků skutkové podstaty přečinu podvodu podle § 209 odst. 1, 3 tr. zákoníku, jehož se dopustí ten, kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a takovým jednáním způsobí na cizím majetku větší škodu, jíž se podle § 138 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku rozumí škoda představující nejméně částku 100.000 Kč. Z těchto alternativních znaků soudy podle tzv. právní věty shledaly, že obviněný poškozenou uvedl v omyl, což znamená, že předstíral okolnosti, které nebyly v souladu se skutečným stavem věci. Šlo o rozpor mezi představou u podváděné osoby a skutečností (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 45/1996, č. 13/1981 a č. 44/1999 Sb. rozh. tr.). Je třeba připomenout, že uvedení v omyl nemusí spočívat jen v jednorázovém konání, kterým pachatel předstírá okolnosti, jež nejsou v souladu se skutečným stavem věci, ale může se skládat z dílčích, na sebe navazujících úkonů, jimiž pachatel vytváří situace, aby jimi záměrně navodil u poškozeného pocit důvěry, čehož posléze využije tím, že např. poškozeného v potřebné míře neinformuje, a vlivem navozené důvěřivosti a v důsledku nedostatku potřebných informací o záměru pachatele poškozený umožní jinému nebo sám provede transakce na úkor svého majetku (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 8 Tdo 289/2016).

44. Ze všech učiněných skutkových zjištění je třeba zdůraznit, že nelze přisvědčit obviněnému, že by nešlo z jeho strany o uvedení v omyl, protože ten vyplývá z toho, že zneužil důvěřivosti poškozené stížené duševní poruchou, v jejímž důsledku nebyla schopna rozpoznat podlé jeho chování ani snahu od ní vylákat podpis na kupní smlouvě. Zneužil její důvěry plynoucí z její retardované osobnosti i jeho snahy tuto důvěru v ní navodit, a proto při neschopnosti dovodit smysl podepsovaného dokumentu, kupní smlouvy, mimo svou vůli převedla svůj dům, kde bydlela (její jediný majetek) na obviněného (viz blíže výrok o vině i odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů). V této souvislosti došlo k rozporu mezi subjektivní a objektivní realitou, o omyl, protože jako podváděná osoba neměla o důležité skutečnosti žádnou představu a domnívala se, že se nemá čeho obávat.

45. Pochybnosti nevznikají ani o zavinění obviněného, protože vše svědčí o tom, že čin spáchal v přímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Podle obsahu přezkoumávaných rozhodnutí (srov. body 41. rozsudku a 7. usnesení odvolacího soudu) Nejvyšší soud shledal, že soudy pro tento závěr, ač to výslovně neuvedly, avšak shromáždily k tomu veškeré podklady, vycházely z toho, že zavinění charakterizuje trestný čin z hlediska jeho vnitřní stránky, z pohledu psychiky pachatele (na rozdíl od objektivní stránky, která zahrnuje vnější znaky trestného činu). Pro úplnost Nejvyšší soud doplňuje, že zavinění vyjadřuje vnitřní vztah pachatele k následku jeho jednání. Subjektivní stránka je takovým psychologickým vztahem pachatele, který nelze přímo pozorovat, a na zavinění lze proto usuzovat ze všech okolností případu, za kterých ke spáchání trestného činu došlo. Může to být i určité chování pachatele, neboť i jednání je projevem vůle. Závěr o zavinění soudy založily na výsledcích provedeného dokazování a dostatečně vyložily úvahy, podle kterých jej učinily. Dostatečně se vypořádaly s obhajobou obviněného, že nemohl rozpoznat retardaci poškozené, a tedy nejednal v úmyslu ji podvést. Soudy naopak doložily a vysvětlily, že díky svému dlouholetému a blízkému vztahu s poškozenou si byl z jejích projevů vědom, že její schopnost rozhodovat o

závažnějších majetkoprávních opatřeních, zejména chápat právní jednání týkající se prodeje vlastní nemovitosti spojené s institutem věcného břemene, je omezená a že ona není schopna si plně uvědomit smysl, účel, obsah a následky uzavření předmětné kupní smlouvy. O tom, že činil vše se záměrem uvedený čin spáchat, svědčí i jeho jednání po činu, kdy poškozené i jejím příbuzným po dobu téměř čtyř let tajil, že k takovému úkonu došlo.

46. Ze všech zjištěných skutečností plyne, že soudy okolnosti subjektivního charakteru dovozovaly toliko nepřímou z okolností objektivní povahy, a podle zásad logického myšlení usuzovaly na vnitřní vztah obviněného k porušení zájmů chráněných trestním zákonem [srov. například č. 62/1973 a 41/1976 Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 394/2010, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2001, sp. zn. 5 Tz 225/2001, či usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. IV. ÚS 2728/12].

47. Na podkladě uvedených zjištění je třeba oponovat námitce obviněného, že by soudy skutečnosti významné pro závěr o tom, že jednal v úmyslu přímém, nedoložily, protože ze všech výše popsanych důvodů bylo doloženo, že chtěl poškozenou ve smyslu § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku uvést v omyl, aby sebe obohatil a jí způsobil škodu, a to v hodnotě nemovitosti, jíž se bez její vůle podvodně domohl.

48. V této souvislosti nebylo možné přisvědčit obviněnému ani v námitce o vadně zjištěné výši škody, protože shora popsaná a správně posouzená zjištění soudů svědčí o tom, že po skutkové stránce se s tím, jaká byla hodnota nemovitosti v době činu, řádně vypořádaly a zjišťovaly ji za splnění podmínek § 137 tr. zákoníku. Svě závěry opíraly o znalecký posudek znalce z oboru ekonomiky, ceny a odhady nemovitostí znalce L. T. (viz bod 10. a násl. rozsudku), v němž postupem podle § 2 odst. 6 tr. ř. nezjistily žádné nedostatky, a i s ohledem na ostatní zjištění dospěly k závěru, že jím určená hodnota časová v době činu, tzn. v čase podepsání kupní smlouvy, odpovídala částce 897.561 Kč. Takto určená výše hodnoty nemovitosti je zcela v souladu s podmínkami vymezenými v § 137 tr. zákoníku (k tomu přiměřeně srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2012, sp. zn. 5 Tdo 22/2012).

49. Jestliže obviněný v této souvislosti poukazoval na to, že zjištěnou hodnotu nemovitosti bylo třeba ponížít o věcné břemeno, které v podobě doživotního užívání poškozené v rámci kupní smlouvy sjednal, je třeba zdůraznit, že k tomuto ujednání nebylo možné při posuzování hodnoty nemovitosti přihlížet, protože podle shora uvedeného znalec Ladislav Toula, z jehož znaleckého posudku soudy vycházely, stanovil hodnotu nemovitosti k jejímu stavu a době ještě před tím, než nastaly účinky ze smlouvy plynoucí, která byla mezi obviněným a poškozenou uzavřena, tzn. bez zatížení tímto institutem (srov. § 1257 a násl. obč. zákoníku), protože tato služebnost se na uvedené nemovitosti stala účinnou až v době, kdy již byl čin obviněného dokonán. Z těchto důvodů nemohla být hodnota nemovitosti posuzována s ohledem na zatížení tímto institutem, který však, jak bylo soudem v bodě 36. rozvedeno, bylo třeba posuzovat jako snahu obviněného bezplatně zcizit majetek poškozené, k čemuž také došlo.

50. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud i námitky obviněného uvedené podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. nepovažoval za důvodné.

c) k námitkám podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

51. Obviněný v dovolání uvedl též důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. podložený námitkou o úplnosti a neurčitosti výroku o uložení povinnosti podle § 82 odst. 3 tr. zákoníku uloženém tak, „aby v rámci zkušební doby podle svých sil odčinil následky trestného činu“. Podle obviněného takto obecné vymezení zakládá naplnění označeného důvodu v jeho druhé variantě. S tímto názorem se však Nejvyšší soud neztotožnil.

52. Důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. slouží k námitkám, že v rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný.

53. Chybějícím je některý výrok jako celek, pokud není obsažen v určitém rozhodnutí, přestože podle zákona ho měl soud pojmout do výrokové části, a to případně i z důvodu, že jeho vyslovení navrhovala některá ze stran. V rozhodnutí soudu druhého stupně je chybějícím typicky výrok o tom, jak bylo rozhodnuto o některém z více souběžně podaných opravných prostředků, o nichž rozhodoval soud druhého stupně v rozhodnutí napadeném dovoláním (např. chybějící výrok o zamítnutí nedůvodného odvolání jednoho z více odvolatelů, z nichž některému bylo vyhověno – srov. rozhodnutí č. [34/2000](#) Sb. rozh. tr.). Druhou alternativou je, že určitý výrok sice byl v napadeném rozhodnutí učiněn, ale není úplný. Neúplným je takový výrok napadeného rozhodnutí, který neobsahuje některou podstatnou náležitost stanovenou zákonem, např. je-li v případě výroku o vině uvedena právní kvalifikace skutku jenom zákonným pojmenováním trestného činu včetně příslušného zákonného ustanovení, ale není citována tzv. právní věta vyjadřující zákonné znaky trestného činu (srov. ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck 2013, s. 3173, 3174).

54. Jestliže konstatovanou neúplnost výroku ve smyslu shora uvedených zásad (protože vzhledem k vyjádřeným výtkám nešlo o chybějící výrok) obviněný spatřoval v neurčitosti a nesrozumitelnosti výroku o uložené povinnosti v rámci podmíněného odsouzení podle § 82 odst. 3 tr. zákoníku, je třeba připomenout, že jeho výhrady neodpovídají podstatnému kritériu stanovenému pro uvedený důvod dovolání v alternativě neúplnosti výroku, pro nějž je rozhodný nedostatek podstatné náležitosti stanovené zákonem (srov. ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck 2013, s. 3173). Takový zákonem stanovený požadavek neplyne z nepřesnosti či nejasnosti formulace povinnosti uvedené podle § 82 odst. 3 tr. zákoníku, protože neúplnost výroku nelze spatřovat v každé formulační nedůslednosti konkrétního výroku (srov. mimo jiné stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. Pl. ÚS-st. 56/22).

55. Podle § 82 odst. 3 tr. zákoníku může soud podmíněně odsouzenému uložit přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 tr. zákoníku směřující k tomu, aby vedl řádný život; zpravidla mu též uloží, aby podle svých sil nahradil škodu nebo odčinil nemajetkovou újmu, kterou trestným činem způsobil, nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem. Z této dikce je patrné, že stanoví jen obecné pravidlo vedení řádného života ve zkušební době, které je podle okolností spáchaného trestného činu podmíněno i odčiněním újmy, kterou oběti svým trestným činem přivodil. Je zde stanoveno, aby obviněný ve zkušební době podmíněného odsouzení plnil přiměřené povinnosti nebo se zdržel určitého jednání, tedy aby strpěl jistá omezení. Jejich konkretizaci zákon nikterak nevymezuje ani nestanoví, protože pro jejich různorodost ponechává na úvaze soudu, které povinnosti a jaká omezení uloží. Zákon zde poukazuje na ty, které jsou uvedeny ve výčtu u § 48 odst. 4 tr. zákoníku. I k tomuto odkazovanému okruhu omezení a opáření je třeba zdůraznit, že jde jen o demonstrativní výčet, protože vedle nich nebo místo nich lze pachateli uložit i další taková omezení nebo povinnosti, pokud je to nutné, aby vedl řádný život (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 8 Tdo 1032/2011). Současně však ve větě za středníkem zdůrazňuje, aby pachatel v případě, že jinému způsobil újmu v majetkové nebo nemajetkové podobě, tuto újmu odčinil anebo aby vydal bezdůvodně získané obohacení.

56. Předpokládá se zde, že ukládané opatření i povinnosti ve smyslu § 82 odst. 3 tr. zákoníku by měly být formulovány tak, aby byly určité, a tím i kontrolovatelné, což zajišťuje jejich plnění, které má význam i pro posouzení jejich konečného splnění, a v případě jejich nerespektování dává soudům podklad pro vyvození důsledků. Pro jejich vykonatelnost, a tedy srozumitelnost danou jejich vymezením je třeba vycházet z okolností, za kterých došlo ke spáchání konkrétně posuzovaného činu a jeho následků. Zákon přitom pro tento účel nedává soudům žádné vodítko proto, jak mají být tyto povinnosti formulovány, tedy neurčuje závazná zákonem konkrétně daná formulační hlediska ani

parametry pro jejich stanovení. To zákon ponechává v konečném důsledku na soudu, jenž tak činí v souvislosti na konkrétní zjištěnou situaci. Z okolností stanovených v § 82 odst. 3 tr. zákoníku pouze vyplývá, že formulace příslušného omezení nebo povinnosti by měla obsahovat dostatečný podklad pro to, aby pachatel překonal škodlivý vliv činu, jenž spáchal, tedy dosáhl nápravy, a to i odčiněním důsledků jeho činu. Pachatel sám musí především přesně vědět, jak se má vzhledem k omezením ve zkušební době chovat, co činit nemá, anebo čeho se má zdržet (srov. přiměřeně ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1340, 1341).

57. V posuzovaném případě soud prvního stupně obviněnému stanovil podle § 82 odst. 3 tr. zákoníku povinnost „aby v rámci uložené zkušební doby podle svých sil odčinil následky trestného činu“. Lze připustit, že takto formulované vymezení stanovené povinnosti není zcela konkrétní, protože soud neurčil, co má obviněný výslovně učinit, ale jde o stanovení povinnosti, které je vyložitelné a určitelné, protože odkazuje na následek spáchaného trestného činu. Ten jasně vyplývá z jeho popisu, podle něhož následkem podvodného jednání bylo vylákání nemovitosti na poškozené, za níž jí obviněný neuhradil sjednanou cenu. Splnění takto stanovené povinnosti v této konkrétní věci proto závisí na tom, jak se obviněný zachová a jakou iniciativu vyvine, protože s ohledem na vzniklý následek může poškozené, která má v předmětné nemovitosti vyhrazené jako věcné břemeno právo na její užívání do své smrti, anebo zajistí, aby na ni nemovitost byla opět převedena. Uvedené vymezení předmětné povinnosti obviněnému umožňuje alternativní možnost, kterou musí splnit v průběhu určené zkušební doby. Soudy ponechaly obviněnému prostor pro iniciativu, což je pro něj prospěšné (srov. body 44. rozsudku nebo 9. usnesení odvolacího soudu).

58. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud neshledal obviněným vytýkanou neúplnost tohoto výroku o trestu ve smyslu důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., protože soudy nevybočily z povinností uložených v § 82 odst. 3 tr. zákoníku, který umožňuje i obecnější stanovení povinnosti či omezení, jestliže má vazbu na následky činu a je srozumitelné a dává dostatečný podklad pro to, aby pachatel věděl, co má činit nebo nečinit, a aby tím překonal škodlivý vliv činu, jenž spáchal.

VII. Závěr

59. Nejvyšší soud ze všech rozvedených důvodů dospěl k závěru, že je dostatečně patrné, že v dovoláním napadených rozhodnutích nedošlo k pochybením, jež obviněný v dovolání namítal. Protože tento závěr mohl učinit na základě obsahu přezkoumávaných rozhodnutí i připojeného spisového materiálu, z nichž vyplynuly všechny rozhodné okolnosti, po zjištění, že napadená rozhodnutí netrpí vytýkanými vadami, dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Další články:

- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)

- [Výkon trestu](#)